

Monumentnummer*: 525374

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 24 maart 2003
Kadaster deel/nr 82919/136

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Voorschoten	Voorschoten	Zuid-Holland		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Voorschoten	B			10779
Voorschoten	B			10780
Voorschoten	B			11535
Voorschoten	B			11536
Voorschoten	B			11537
Voorschoten	B			11538
Voorschoten	B			11581
Voorschoten	B			11583
Voorschoten	B			11584
Voorschoten	B			11592
Voorschoten	B			11593
Voorschoten	B			1165
Voorschoten	B			11738
Voorschoten	B			11737
Voorschoten	B			1493
Voorschoten	B			10750
Voorschoten	B			10624
Voorschoten	B			1106
Voorschoten	B			1176
Voorschoten	B			1371

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Voorschoten	B			8278
Voorschoten	B			1381
Voorschoten	B			1205
Voorschoten	B			1163
Voorschoten	B			10707
Voorschoten	B			1208
Voorschoten	B			10752
Voorschoten	B			1115
Voorschoten	B			1147
Voorschoten	B			1207
Voorschoten	B			1179
Voorschoten	B			1114
Voorschoten	B			9807
Voorschoten	B			1372
Voorschoten	B			1129
Voorschoten	B			7467
Voorschoten	B			9467
Voorschoten	B			1148
Voorschoten	B			9465
Voorschoten	B			1170
Voorschoten	B			7468
Voorschoten	B			7487
Voorschoten	B			1110
Voorschoten	B			10749
Voorschoten	B			1180
Voorschoten	B			1172
Voorschoten	B			9468
Voorschoten	B			1199
Voorschoten	B			10621
Voorschoten	B			7490
Voorschoten	B			9469
Voorschoten	B			1195
Voorschoten	B			1154
Voorschoten	B			1158

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Voorschoten	B			1167
Voorschoten	B			1174
Voorschoten	B			1278
Voorschoten	B			1108
Voorschoten	B			1182
Voorschoten	B			9470
Voorschoten	B			1194
Voorschoten	B			10751
Voorschoten	B			9466
Voorschoten	B			1200
Voorschoten	B			1175
Voorschoten	B			1152
Voorschoten	B			7471
Voorschoten	B			1169
Voorschoten	B			7472
Voorschoten	B			10625
Voorschoten	B			7469
Voorschoten	B			1190
Voorschoten	B			1155
Voorschoten	B			1157
Voorschoten	B			1156
Voorschoten	B			10708
Voorschoten	B			1206
Voorschoten	B			1184
Voorschoten	B			7462
Voorschoten	B			7081
Voorschoten	B			7459
Voorschoten	B			1210
Voorschoten	B			1177
Voorschoten	B			7482
Voorschoten	B			1171
Voorschoten	B			1374
Voorschoten	B			1107
Voorschoten	B			7489

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Voorschoten	B			1193
Voorschoten	B			1192
Voorschoten	B			1164
Voorschoten	B			1159
Voorschoten	B			4633
Voorschoten	B			1204
Voorschoten	B			1173
Voorschoten	B			1111
Voorschoten	B			1188
Voorschoten	B			1191
Voorschoten	B			7464
Voorschoten	B			7476
Voorschoten	B			7477
Voorschoten	B			9835
Voorschoten	B			3478
Voorschoten	B			5041
Voorschoten	B			9810
Voorschoten	B			1181
Voorschoten	B			7465
Voorschoten	B			1186
Voorschoten	B			9464
Voorschoten	B			1166
Voorschoten	B			1153
Voorschoten	B			7460
Voorschoten	B			1144
Voorschoten	B			1124
Voorschoten	B			1125
Voorschoten	B			7463
Voorschoten	B			1187
Voorschoten	B			11084
Voorschoten	B			1109
Voorschoten	B			9463
Voorschoten	B			2806
Voorschoten	B			1185

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Voorschoten	B			1178
Voorschoten	B			7466
Voorschoten	B			1189
Voorschoten	B			10706
Voorschoten	B			1105
Voorschoten	B			1183
Voorschoten	B			10622
Voorschoten	B			1168

*Omschrijving***

Inleiding

De HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG in Formele en Landschappelijke stijl, behorend bij de buitenplaats Ter Horst, maakt tezamen met Raephorst en Eikenhorst deel uit van de Horsten, een omvangrijk landgoed, dat rond het midden van de 19de eeuw zijn huidige omvang heeft gekregen. Nadat Prins Frederik in 1838 Ter Horst, Raaphorst en De Paauw had verworven, volgde daarna de buitenplaatsen Eikenhorst (1845), Backershagen (1846) en tenslotte Groot Haesebroek (1854). In opdracht van prins Frederik werkte de Duitse tuinarchitect C.E.A. Petzold (1815-1891) tussen 1854 en 1858 aan de eenwording van de verschillende landgoederen, waarbij kenmerkend voor de grootschalige aanleg in Landschapsstijl de 'Umfahrungsweg' is langs de diverse bezienswaardigheden en huizen in de verschillende parken. Het park is door middel van het bos van Stalpershout visueel verbonden met Raaphorst. Het wandelpad van de 'Umfahrungsweg' loopt via Stalpershout, langs het noordwestelijke sterrenbos, midden door het noordoostelijke sterrenbos, om vervolgens rondom het jachthuis via de Horstlaan richting Eikenhorst te gaan. Bij de reorganisatie van het park heeft Petzold gebruik gemaakt van diverse nog aanwezige formele tuinelementen, zoals de waterpartij achter het jachthuis en de hoofdas van het noordoostelijke sterrenbos. Laatstgenoemde werd opgenomen in de wandelroute en geflankeerd door buxushagen. De landschappelijke elementen bevinden zich met name binnen de oorspronkelijke kasteelomgrachting, rondom het huis. De totale oppervlakte van het park beslaat ongeveer het 17de/18de-eeuwse park in Formele stijl, waarvan de hoofdstructuur met omgrachting, singels en sterrenbossen, nog goed herkenbaar is. Analyse hiervan is mogelijk aan de hand van kaarten en beschrijvingen (o.a. Koninklijk Huisarchief). Hierin wordt onder meer melding gemaakt van de Voorlaan, die aan de zijde van de Veurseweg (Heereweg) gemarkeerd werd door nog bestaande hekpijlers, en leidde naar de ophaalbrug voor het huis. Vanaf de ophaalbrug achter het huis liep de Achterlaan door tot aan het duin. Voor het huis was sprake van een formele tuinaanleg. Het oudste sterrenbos (Oude Bosch) komt reeds voor op een kaart uit 1610. De naam "De Kuffelaar" zou mogelijk betrekking hebben op het noordoostelijk daarvan gelegen bos met ganzepoot en uit ca. 1752-1766 stammen.

Omschrijving

De oorspronkelijke, door loofbomen (geriefhout) geflankeerde oprijlaan (Voorlaan, nu:Horstlaan) loopt vanaf de Veurseweg naar de brug voor het huis. Sinds ca. 1840 wordt deze doorsneden door de spoorlijn (N.B. anno 1997 is de doorkijk van het huis op de oprijlaan, ter hoogte van de spoorlijn met coniferen dichtgeplant.) Op de zuidwesthoek van de omgrachting begint de Achterlaan, die

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

eindigt bij de op Eikenhorst gelegen dienstwoning langs de Rijksstraatweg. Het park bestaat in hoofdlijnen uit twee rechthoeken met een ten oosten van de spoorlijn gelegen door sloten omgrensd gedeelte. Het park stoot in het zuidwesten tegen de landerijen van Duivenvoorde met de Horst en Voordelaan, aan de noordwestzijde wordt het begrensd door de Schenkwatering, aan de noordoostzijde door een gedeelte van de 'Umfahrungsweg' en aan de oostzijde door een sloot nabij de spoorlijn. Het noordwestelijke grote rechthoekige gedeelte wordt gevormd door de restanten van een 17de-eeuws sterrenbos met centraal gelegen binnen een cirkelvormig wandelpad een ronde waterpartij. Een deel van het diagonaalsgewijs lopende padenpatroon is bewaard. Daarnaast was er ook een kruislings lopend padenpatroon. De bospartijen ten noordoosten en zuidwesten van het sterrenbos bestaan hoofdzakelijk uit hak- en geriefhout, elk met een rechthoekig wandelpad, voorzien van enkele eenvoudige (niet beschermenswaardige) bruggetjes. Deze beide bospartijen worden, evenals het sterrenbos, doorsneden door om waterhuishoudkundige redenen aangelegde kavelsloten.

Aan de zuidoostzijde bevindt zich een langgerekt rechthoekig omgracht terrein bestaande uit drie delen, waarin de opzet van een 17de/18de-eeuwse formele aanleg herkenbaar is. Centrale element is het omgrachte gedeelte van het oorspronkelijk kasteel, welke aan de noordwestzijde aansluit op de grote rechthoekige omgrachting. In de middenas van de Horstlaan ligt het huidige jachthuis dat met de voorgevel gericht is naar de Veurseweg. Het is toegankelijk via een eenvoudige brug aan de zuidoostzijde. Ten noordwesten van het jachthuis concentreert zich de tuinaanleg in Landschapsstijl. In de nabijheid ligt een gazon met aan de noordwest zijde een kleine ronde waterpartij en een gebogen padenpatroon, afgewisseld door diverse loofbomen, taxussen en rododendrons. Aan weerszijden van het voorplein staan monumentale solitaire rode beuken. Voor het huis loopt een dwarsas in noordoost-zuidwestelijke richting, die tevens de aangrenzende tuinen verbindt. Het noordoostelijke, vermoedelijk 18de-eeuwse omgrachte tuingedeelte wordt in tweeën gedeeld door de in de Umfahrungsweg opgenomen middenas, die deels nog zijn oorspronkelijke beplanting met buxussen heeft. Van het oorspronkelijke sterrenbos met samengesteld padenpatroon (o.a. ganzepoot), resteren onder meer twee langgerekte waterpartijen (grand canals) aan weerszijden van een sterrenpatroon, evenals een deel van de laanbeplanting. In de aan de zuidoost zijde gelegen tuin is binnen de vermoedelijk 17de-eeuwse restanten van een formele tuin in de 18de eeuw een kwekerij aangelegd. Aan de oude formele tuinaanleg herinnert een ronde waterpartij in de middenas. In het verlengde van de tuinmuur staat aan de zuidzijde het koetshuis.

Waardering

De historische park- en tuinaanleg van Ter Horst is van algemeen belang wegens zijn cultuur- en tuinhistorische waarde als zeer belangrijk onderdeel van een omvangrijk park in Landschapsstijl naar het ontwerp van C.E.A. Petzold, dat deel uitmaakt van de buitenplaats De Horsten. Hiervan is de parkaanleg in Landschapsstijl in hoofdlijnen goed bewaard gebleven met de voor het oeuvre van de tuinarchitect C.E.A. Petzold karakteristieke kenmerken. Typerend daarbij is de ruimtelijke opbouw met de sterke perspectiefwerking in de compositie van de onderdelen, het bijzondere kleurgebruik van de lobvormig aangelegde beplanting, de rondwandelingen, waterpartijen en de sterke visuele relatie tussen de parkaanleg en het kasteel. Doordat Petzold de oudere structuur heeft geïntegreerd in zijn parkaanleg is tevens de 17de- en 18de-eeuwse Formele en Vroeg-Landschappelijke aanleg met lanenstructuren en waterpartijen in hoofdlijnen nog herkenbaar.

Als zodanig is de historische park- en tuinaanleg van Ter Horst van algemeen belang vanwege zijn cultuur- en tuinhistorische waarde als voorbeeld van een buitenplaats met een rijke geschiedenis die teruggaat tot de Middeleeuwen.

Het historische park Ter Horst neemt als onderdeel van de omvangrijke buitenplaats De Horsten, een belangrijke plaats in binnen het oeuvre van C.E.A. Petzold, die hier één totaalconcept in Landschapsstijl heeft weten te creëren met onder meer een 'Umfahrungsweg'.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In dit opzicht is tevens sprake van zeldzaamheidswaarde.

De landschappelijke hoofdstructuur is vrij gaaf in hoofdvorm, wat betreft de waterpartijen, open ruimten en beplanting, evenals in relatie met de gebouwde objecten.

Het park is van landschappelijk en stedenbouwkundig belang als onderdeel van De Horsten, die op hun beurt weer deel uitmaken van een omvangrijke landgoederenzone rondom Den Haag en zich uitstrekt aan weerszijden van de Rijksweg tot aan de Veurseweg.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg